

Johan Kvarnström sd

Kirjallinen kysymys taiteen perusopetuksen järjestämisluvista ja sitä varten myönnettävästä valtiontuesta

Eduskunnan puhemiehelle

Taiteen perusopetusta ollaan uudistamassa, ja uudistuksen yhteydessä on parannettava tosiasiallisia mahdollisuuksia järjestämisluvan saamiseen. Tähän liittyy vahvasti oikeus saada valtiontukea toimintaa varten. Taiteen perusopetuksen valtiontukijärjestelmää on uudistettava alueellisen oikeudenmukaisuuden, kielellisten oikeuksien ja kyseisen opetuksen saamista koskevan yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Nykyisin osalla toimijoista on oikeus taiteen perusopetuksen järjestämiseen, jota varten ne siten saavat myös valtiontukea. Käytännössä opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

Teoriassa nämä voivat jatkuvasti hakea lupaa, mutta koska järjestelmässämme lupa on suoraan liitetty resursseihin, uusia lupia ei myönnetä, vaikka hakijat täyttäisivät kaikki kriteerit. Hakumahdollisuudet laajenivat vuonna 2022, kun Marinin hallitus lisäsi toiminnan määrärahoja kahdella miljoonalla eurolla. Vastaavaa on tapahtunut kerran aiemminkin 2000-luvulla. Vuonna 2022 tämä johti 36 hakemukseen, joista 13 sai luvan.

Ongelmana on se, että ilman lupaa jääneiden joukossa oli tahoja, jotka täyttivät kaikki vaatimukset. Tällainen järjestelmä suosii toimijoita, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa ensimmäisinä, ja syrjii opetukseen oikeutettuja henkilöitä, jotka asuvat seuduilla, joiden toimijoilta lupa evätään. Eräs toimijoista, joiden lupa evättiin, oli Länsi-Uudenmaan Tanssiopisto Hurja Piruetti. Se täytti kriteerit ja siitä olisi sitä paitsi tullut ensimmäinen luvan saanut tanssiopisto, jolla on kaksikielistä toimintaa.

Nykyisessä järjestelmässä vaarana on tulisieluisten ihmisten luoman toiminnan näivettyminen, jos vapaaehtoisvoimat jonain päivänä eivät enää riitäkään. Se olisi tuhlausta, koska järjestämisluvalla voidaan turvata tällaisen toiminnan vakiintuminen ja pysyvyys. Taiteen perusopetuksen kenttään luotujen kulttuurilaitosten säilyttäminen on järkevää.

Lainsäädännön uudistamiselle on paljon tarvetta. Ministeriö on tutkinut asiaa useiden vuosien ajan, ja vuonna 2022 tehdyssä tulevaisuuskatsauksessa lukee, että taiteen perusopetuksen rakenteita, lainsäädäntöä ja rahoitusta kehitetään. Orpon hallitus työskentelee asian parissa ja aikoo uudistaa kyseistä opetusta eduskunnalle tänä vuonna annettavalla esityksellä.

Kirjallinen kysymys KK 491/2025 vp

Valittavana on kolme vaihtoehtoa: 1. lisätään rahoitusta nykyisen kaltaisessa, mutta kehittyneemmässä järjestelmässä, 2. otetaan käyttöön uusi järjestelmä, jossa kaikki kriteerit täyttävät toimijat saavat jakaa keskenään tarkoitukseen osoitettavan summan, tai 3. tarkistetaan summaa aina tosiasiallisen toiminnan ja toimijoiden lukumäärän ja niiden toiminnan laajuuden perusteella. Kaikkia kriteerit täyttäviä toimijoita tulisi kohdella yhdenvertaisesti eikä siis jo aiemmin luvan saaneita saisi suosia. Haku- ja arviointikierros voitaisiin järjestää tietyin muutaman vuoden mittaisin väliajoin.

Kielellistä yhdenvertaisuutta on vaalittava, mikä tarkoittaa myös riittävää resursointia. Lisäksi yllä mainittu korjaus on tarpeen alueellisen oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Lausuntokierroksella olleessa taiteen perusopetuslain muuttamista koskevassa esitysluonnoksessa valtiontukijärjestelmää kehitetään, mikä on myönteistä. Mutta tässä kuvailtu perusongelma säilyy ja pitäisi korjata. Uudistuksesta pitäisi tulla ”Lex Hurja Piruetti”.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus tehdä taiteen perusopetuksen uudistuksen yhteydessä sellaisia muutoksia järjestelmään, että useat toimijat, jotka täyttävät asetetut kriteerit, saisivat oikeuden taiteen perusopetuksen järjestämiseen ja olisivat siten myös oikeutettuja valtiontukeen, ja

miten hallitus huomioi kielelliset oikeudet uudistuksessa?

Helsingissä 30.1.2026

Johan Kvarnström sd